

NENUGALIMOS „LIEKANOS“ TERORAS AUGA

LITUVOJE SUNKIAI VYKSTA ANTIRELIGINĖ KOVA

NAUJI POSŪKIAI PERSEKIOJANT BAŽNYCIA

RASO: KAZYS JURGAITIS

(Elta) Lietuvoje komunistų partija įvairiomis priemonėmis skiepija materialistinę auklėjimą. „Komunistas“ 6-me numeryje pasižymėjo, kad pokario metais Lietuvoje jau esą pasiekta laimėjimų, ir, girdi, ne vienas anksčiau religingas žmogus jau tapęs ateistu, nusimetęs nuo savęs „tamsią skraistę“. Partija ir vyriausybė įvairiausiais būdais platina ateistinę literatūrą, skelbia straipsnius „Tiesoje“ ir kituose laikraščiuose. Klubai ir bibliotekos įpareigoti nuolat plėsti ateistinio auklėjimo ribas. Kai kuriose įmonėse rengiami „įspūdingi“ ateistinių klausimų ir atsekimų vakarai. Rengiamos ateistinių knygų parodos. Tačiau ir partijos organas „Komunistas“ turėjo prisipažinti, kad Lietuvoje dar esama žmonių, tikinčių „dievais ir velniais“.

Ateistinio auklėjimo darbas neina sklandžiai. Tas uždavinys pirmoje eilėje tenka Politinių ir mokslinių žinių sklaidimo draugijos lektoriams, toliau mokytojams, bibliotekininkams ir kitiems. Minėtas „Komunistas“ nusiskundžia, kad įvairūs kultūros - švietimo darbuotojai vis dėlto nedirba sistemingo darbo, formuojant gyventojų materialistinę pasaulėžiūrą. Jie pasitenkina viena kita ateistine paskaita, viena kita konferencija. Partija tokiais darbuotojais, atrodo, aiškiai nepatenkinta. Pasirodo, kad reikia ne vieną kitą paskaitą surengti, bet visą tą „perauklėjimo“ darbą varyti sistemingai, kasdien žmonėms kalte kalant marksistinę pasaulėžiūrą.

Radijas, kaip propagandos priemonę, pradedamas vis plačiau panaudoti tokiai pasaulėžiūrai skleisti. Per Vilniaus radiją įvestos periodinės ateistinio auklėjimo valandos. Jos trunka po 30 min. Vadinašas ateistų klubas atskao į klausimus. Štai keletas tokių klausimų pavyzdžių:

Keli klausytojai paklausė, kada ir kur atsirado krikščionybė. Radijo klubo aiškintojai plačiai pasakojo apie gyvenimą Romos vergijoje ir apie tai, kad „senieji dievai pasirodė esą silpni ir nepajėgūs išgelbėti iš vergijos“. Taigi klausytojams įtaigojama, kad religija nieko neduodanti, nesą ko laukti iš jos pagaudos.

Ateistų klubui ateina laiškas iš Iglinskio su klausimu, kodėl visas pasaulis švenčia sekmadienį? Radijo klubas skuba paaiškinti, kad pasaulyje ir kitos dienos švenčiamos, tuo tarpu tarybiniais žmonėmis „kurių dauguma netiki į Dievą“, sekmadienis esąs eilinė poilsio diena. Girdi sekmadienis niekuo nesiskiria nuo kitų savaitės dienų, o švenčia juos žmonės iš įpročio, prisilaikydami šventraščio legendų.

Tačiau su sekmadienio šventimu Lietuvoje nėra jau taip paprasta, kaip mano radijo ateistinio klubo pareigūnai. Štai „Komunistas“ (6 nr.) L. Požarskio ir M. Brigmano straipsnyje jau pastebi, kad sekmadienis kunigai aktyviai kviečia žmones į bažnyčią. Tai esąs laiko veltui gailšinimas, nes, esą, geriau eiti į biblioteką, klubą ir ten semtis kultūros žinių. Bet... „Komunisto“ susirūpinimui jau nesą taip paprasta pasisemti žinių bibliotekose ar klubuose, kai... įvairiose vietose kaip tik sekmadieniais tos įstaigos esančios uždarytos. Pavyzdžiui, nedirba daug Zarasų rajono kultūros namų, sekmadienį švenčia ir visa eilė Vilniaus miesto stambiųjų profsąjunginių bibliotekų. Taigi negerei darą kunigai, bet... nusikalstantis ir tarybinis įstaigos. Sekmadienis lieka sekmadieniu ir nėra lengva Lietuvos gyventojus priversti tą dieną dirbti. Marksiszmo dievų garbintojai dar nėra įvedę savo švenčiamos savaitės dienos.

Ateistiniai aiškintojai, atsakinėdami į

klausimus, nuolat skelbia, kad mokslas nesuderinamas su Dievu. Pavlovas buvęs materialistas, tačiau beišskant argumentų aiškintojai griebsiasi ir astronauto Gagarino. Girdi, Gagarino skridimas aplink žemę parodė, kad... Dievo nesą, nes, esą, skridimą paruošė tarybiniai netikintieji mokslininkai. Jei jie tikėtų, tai, girdi, ar jie būtų išdrįsę brautis į erdves, į dangų, „tariamą Dievo buveinę“.

Tokioms nesamonems per Vilniaus radiją skleisti pasitarnauja ir buv. kun. Ragauskas, birželio 29 d. paskelbęs, kad religija „pas mus egzistuoja dar kaip netolimos praeities liekana“, vis mažesnį beturinti poveikį tikintiesiems. Tačiau toji „liekana“ dar nėra nugalyta. „Komunisto“ dešavimai ir Vilniaus radijo ir kitos pastangos įrodo kaip sunkiai vyksta antireliginė kova.

MIN. S. LOZORAITIS PARYŽIUJE

Ryšių su įvykisia Paryžiuje Didž. Britanijos, Jungtinių Amerikos Valstybių ir Prancūzijos užsienio reikalų ministerių konferencija min. S. Lozoraitis išvažiavo į Paryžių.

Europos LFB pasveikino Lietuvos Laikinąją Vyriausybę

(ELI) 1941 metų sukilimo 20-mečio sukakties proga Europos Lieuvų Fronto Bičiulių Valdybos pirmininkas Dr. K.J. Čėginskas visų bičiulių vardu pasveikino 1941 m. sukilimo pastatytos Laikiniosios Vyriausybės oficialų pirmininką min. plk. K. Skirpą, ėjęs pirmininko pareigas prof. J. Brazaitį (o per jį ir visus vyriausybės narius) ir sukilimo vadą Levą Prapuolienį.

Septynios DIENOS

ANTRAS RUSŲ KOSMONAUTAS

Rusai rugpjūčio 6 d. paleido į erdves antrąjį savo kosmonautą - mjr. Titovą. Apskridęs aplink žemę 17 kartų, laimingai nusileido.

NEISILEIS Į J. TAUTAS

Amerika ir toliau pasiryžusi neįsileisti Kinijos į J. Tautas. Tai laikoma pakartotiniu Amerikos pasisakymu už tą nacionalistinę Kiniją, kuriai atstovauja Čiangkaiškas ir kuri yra sugrūsta Formozos ir gretimose salose.

DAVĖ IR DAR PRIDEJO

Amerikos kongresas davė prez. Kennedy teisę šaukti atsarginius armijai papildyti. O kai dėl papildomų lėšų ginklavimosi reikalams, tai senato tam reikalui komitetas ne tik pripažino prašomąją 3.5 milijardų dolerių sumą, bet nusprendė dar papildyti 1 milijardu.

LEKTUVŲ PIRATAI

Du ginkluoti vyrai pareikalavo, kad amerikiečių keleivinis lėktuvas (kainuoja 5 mil. dolerių) skristų į Kubą. Keleiviai buvo išleisti, tik liko įkaitai. Po 8 val. derybų ir manevravimų ryžtasi persauti motorą ir padangas ir suimti grobikus.

Kadangi jau nebe pirmas toks bandymas (neseniai vienas lėktuvas buvo nuskradintas į Kubą), tai Amerikoje kelia masės balsas tokiems piratams įvesti mirties bausmę.

PEREJIMAS KOMUNIZMAN

Sov. Sąjungos komunistų partija yra paruošusi sau naujos programos projekto pereinamajam laikotarpiui iš socializmo į komunizmą, Programa žada tam laikotarpiui pasibaigus, maždaug po 20 metų, duoti sovietų piliečiui nemokamai visą, kas reikalinga pragyventi, pagal šūkį, iš kiekvieno pagal jo pajėgumą, kiekvienam pagal reiką, kaip yra sakoma Markso raštuose. Gyventojas tada nemokamai gaus dujas, elektrą, bus panaikintos butų nuomos, nereikės mokėti už susisiekimą, pakils darbininkų atlyginimai, pagerės socialinis aprūpinimas. Net ir kaimo žmonės pradės gauti pensijas.

BRITAI Į BENDROSIO RINKOS ORGANIZACIJĄ

D. Britanijos vyriausybė nutarė prašyti, kad būtų priimta į Europos kraštų Bendrosios Rinkos sąjungą.

D. Britanijai įstojimas sudaro nemažą sunkumą, nes reikia atsižvelgti ir į britų bendruomenės kraštų ekonominius reikalus.

PABEGĖLIAI Į RYTUS

Pasirodo, kad apie 200 asmenų kas savaitę persikelia iš V. Vokietijos į rytinę. Tokiems netoli Magdeburgo įsteigta pereinamoji stovykla.

Spauda mini jaunuolius, kurie ten nusikėlė, nes V. Vokietijoje neturėjo dokumentų ir negalėjo tuoktis. Motina ir dukteris slapkai su šeimos galva, dėl to pabėgo. Kai kurie dezertyrai iš armijos taip pat ten ieško prieglobsčio.

MIRĖ KARDINOLAS TARDINI

Mirė Vatikanio valstybės sekretorius (vieta lygintina su min. pirmininko ir užs. reikalų ministerio) kard. Domenico Tardini, 73 m. amžiaus.

ATSARGUMO PRIEMONĖS

Prez. Kennedy paprašė kongresą duoti jam teisę pašaukti į aktyvų karinę tarnybą 250.000 atsarginių ir papildomai paskirti gynybos reikalams 3.454.600.000 dolerių. Visa tai daroma ryšium su Berlyno krieze - su Chruščiovo tvirtinimu, kad vakariečiai neturi teisės būti Berlyne ir kad jis pasirašys vienšališką taikos sutartį su R. Vokietija.

TRUKDYS BĖGTI

Rytų Vokietijos valstybės galva Ulbrichtas reikalauja imtis visų priemonių sustabdyti žmonių bėgimą iš V. Berlyną ir toliau į Vakarus. Pabėgėlius jis palygino su nacių nusikaltėliais.

Pabėgėiams stabdyti viena priemonių: policija; kai kuriuos keleivius pasiima iš Berlyną einančių traukinių.

AUSTRIJA KREIPĖSI Į J. TAUTAS

Austrija pareiškė, kad ji pasiryžusi kreiptis į J. Tautas, prašydama surusti priemonių jokiai išspresti Pietų Tirolio klausimui.

Pietų Tirolis yra apgyventas daugiausia austrų bet priklauso Italijai. Nepatenkinti savo turimomis teisėmis, austrai kelia rūšius, naudojasi sabotažu ir kitomis panašiomis priemonėmis.

MOKESČIAI IR SUVARŽYMAI

Finansų ministerio pasiūlymu banko procentas iš 5 pakeltas iki 7. Prekybos mokesčiai ir muitai pakeliami 10 procentų. Taigi pabrangsta daugelis prekių (tabako gaminiai, gėrimai, motorų benzinas). Suvaržomas paskolų davimas ir pirkimas išsi mokėtina, padidinamas apmokestinimas, suvaržomos išlaidos statyboms.

Be to, pašto patvarkymais pakeliami telefonų išlaikymo mokesčiai, siuntinių ir laikraščių siuntimas paštu.

KAMPANIJA PRIEŠ LIETUVOS ISTORINIŲ PAMINKLŲ RESTAURAVIMĄ

Priešaištai restauratoriams

Jau buvo pranešta, kad Maskva kritikuoją kai kurių Lietuvos istorinių paminklų restauravimą, kaip nereikalingą. Girdi, tuo tik lėšos iššvaistomos, kurios būtų reikalingos panaudoti naudingesnėms statyboms. Vilniaus „Tiesa“ ka kampaniją tęsia, dėdama ilga F. Vaicekausko ir A. Siruso straipsnius: „Ar tai tikroji pagarba praeities paminklams?“ Faktai rodo, kad ne laiku ir nepateisinamai esančios leidžiamos lėšos. Darbams Vytėnų pilyje esą išleista daugiau kaip 1 milijonas rublių. Lėšų pačiai piliai restauruoti būtų išleista tik 30 proc. tos sumos. O kitos sumos tvėnkiniams atstatyti ir pan. Girdi, nereikėtų imtis ir švėkšnos grafo Pilotero rūmų restauracijos. Išleista čia 135.000 rublių. Nepatinka autoriams ir Tolibeno minareto Kėdainiuose restauracija. Be reikalo esą remontuota ir dvarininkų Remerių koplytėlė Ker navėje, nes čia esąs grynai šeimyninis feodalių kapas. Kritiškai pasisakoma dar ir dėl Barbaros Radvilaitės kapų užliejimo ir kitų objektų. Esą gerai, kad iš užliejamų „Kau no-jūros“ buvusi perkelta Rumšišklių bažnyčia, bet jos restauravimas buvęs netikėtas ir perdaug lėšų pareikalavęs. Kai kurie darbai galėję dar palaukti, kaip Biržų pilis, Kretingos gyvenamasis namas, Vytėnų pilies tvėnkiniai, Medininkų pilis. Be to, autoriai atidengia ir tariamai didelį pinigų poreikį viltį neteisėtai keliais. Beveik 3 milijonai rublių buvę išleisti neteisėtai...

Ministerijos vėl paskirstomos

(E) Birželio 26 d. Lietuvoje paskelbtas naujas aukšč. tarybos prezidiumo įstatymas, kuriuo, jau ne pirmą kartą, pakeistas Lietuvoje Sovietų įvestos konstitucijos 48 straipsnis. Liečias Lietuvoje veikiančių ministerijų suskirstymą.

Prie sąjunginių-respublikinių Liet. TSR ministerijų priklauso: finansų, gynybos, kultūros, ryšių, sveikatos apsaugos, užsienio reikalų ir žemės ūkio.

Prie respublikinių ministerijų priklauso: automobilių transporto ir plentų, miškų ūkio ir miško pramonės, paruošų, prekybos, socialinio aprūpinimo, statybos, švietimo ir vidaus reikalų.

Rusams milžiniškos algos, čekams mažos

(E) Čekoslovakijos stambiuose fabrikuose jau eilę metų dirba rusų tautybės technikai - specialistai. Bet vietiniai technikai nekendžia rusų dėl to, kad jie gauna žymiai didesnes algas, negu čekai. Čekoslovakų technikai ir net įmonių vedėjai gauna 3000-4000 kronų mėnesiui, o rusų technikai „patarėjai“ ima 15.000 kronų mėnesiui ir dar daugiau.

BLOGEJA ŪKINĖ PADĖTIS

(E) Nepaisant visų planavimų, ūkinė padėtis Sovietų rytų bloke pradeda rodyti alarmuojančio pobūdžio žymius. Pranešama apie duonos, riebalų ir mėsos trūkumus. Tai liečia ne tik Rytų Vokietiją, bet ir Vengriją, Bulgariją, net Čekoslovakiją, kuri ligi antrojo pasaulinio karo sugėbė maistu pati apsirūpinti. Jungtinių Tautų metinis raportas taip pat pažymėjo vis mažėjančius rodiklius satelių ūkio srityje. Rumunijoje 1960 metais javų gamyba buvo 9.8 mil. tonų, net 20 proc. mažiau, negu 1959 m. Palyginus su 1959 m. Vengrijoje 1960 m. kviečių derlius sumažėjo 7.4 proc., rugių 20 proc. Visų rytų bloko partinai vadovai rado visą eilę to ūkio atsilikimo priežasčių. Pvz., Bulgarijoje mėsikos agronomijos lygis, „vidinės demokratijos“ trūkumas kolchozuose, ūkio žinovų bėgimas dirbti miestų pramonėje ir kt. Čekoslovakai, ieškodami atpirkimo ožių, kaltina biurokratinis metodus, popierinį planavimą nepaisant paties ūkio talpos ir kt.

Satelitams partijos paleistas šūkis: „Pats privalote apsirūpinti ūkio produktais“, tačiau tai nėra paprastas dalykas. Tai juo sunkiau, kai kolchozuose sugrūsti ūkininkai negali ir nenori rodyti jokio entuziazmo keliant ūkio gamybą.

KALTINA LIETUVOS MOKSLININKĄ

(E) Jau seniai buvo pranešta žinia, kad netrukus Vilniuje išsisąs prof. K. Bieliukas „Ežerotyra“. Bet veikalas vis dar neįrašytas. Dabar paaiškėjo, kur užkliuvo. Vilniaus „Tiesos“ 140 nr. dedamas Valstybinės politinės ir mokslinės literatūros leidyklos redaktorės Teklės Vengrytės laiškas, iš kurio štai kas paaiškėjo: prof. Bieliukas savo veikalą rankraščius įteikė leidykai jau sausio mėnesį. Ji turėjusi veikalą tikinti. Pastebėjusi, kad „kai kur stokoja vadovėlių būtinio ideologinio kryptingumo... Kai kur susidaro vaizdas, kad per daug aukština Vakarių mokslininkai ir per mažai dėmesio skiriama Tarybų Sąjungos limnologų darbams“. Bet prof. Bieliukas ne su viena redaktorės Vengrytės pastaba nesutikęs. Po to ji rankraščius pateikė specialiam mokslo komitetui. Už tokią savavališkumą leidyklos vadovybė ją nubaudė griežtu papeikimu. Nesutikdama su tuo, kreipėsi į viešumą. „Tiesos“ redakcijos bendradarbis Rėpsienė ėmė Vengrytę ginti. Girdi, ji teisingai pasielgusi. Kalta yra leidyklos vadovybė (dir. T. Butkus). Jau ir taip apie šią leidyklą pastaruoju metu pasigirdę skundų.

Reikia manyti, kad komunistų partija, panaudodama ir šį partietės Vengrytės atsitikimą, padarys leidykloje „valymą“.

— Vatikanas į uždarstųjų knygų sąrašą įtraukė vienuolio Steinmann parašytą „Kristaus gyvenimą“.

PASAULYJE

— Sovietai savais lėktuvais stiprina Indonezijos aviaciją.

— Kuwaito šeikas yra vienas turtingiausių pasaulio žmonių, bet gyvena santūriai.

— Vieną sėkmingą anos savaitės dieną iš R. Vokietijos į Vakarus pėbėgo 1.100 vokiečių.

— Maskva pradžėjo į visą R. Vokietijos pasienį su V. Vokietija sutraukti karinius dalinius, kai bus pasirašoma atskira taikos sutartis su R. Vokietija.

— 14 m. amžiaus berniukas pavogė iš motinos pinigėlių 15 svarų ir, įlindęs lėktuvan, iš Glasgovo nuskrido į Ameriką.

— Amerikos Central Intelligence Agency viršininko vietai pakviestas Fowler Hamilton (dabar yra Allen W. Dulles).

— V. Vokietija tariasi su vakariečių vyriausybėmis iškelti J. Tautos pabėgėlių iš R. Vokietijos klausimą.

Lietuvos

Partizaninis lietuvių judėjimas prieš bolševikus turi karžygišką istoriją. Su ja apsipažinti verta kiekvienam. Dėl to persispausdiname čia tą reikalingą aptariantį

JUOZO BRAZAČIO

straipsnį

iš Lietuvių Enciklopedijos.

(6)

PARTIZANŲ SAJUDŽIO ATGARSIAI LIETUVOJE

Partizanai dvejuose pavidaluose buvo jau pirmaisiais jų veiklos metais. Vieni juos brangino ir rėmė, kaip atliekančius heroiską ir Lietuvai naudingą žygi. Kiti prikašėjo jiems egoistinius motyvus, ieškant išsigelbėjimo partizanavime ir užtraukiant grėsmę nepartizanaujantiems. Tai matyti iš Kęstučio apygardos vado Visvydo kalbos Vilniaus suvažiavime 1947 m.: „Kai kurie asmenys nori įžiūrėti, kad šiandieniniai laisvės kovotojai yra pilna to žodžio prasme „bėdos vaikai“... Kas buvo „bėdos vaikai“ ir troško išsaugoti savo kailį, tas rado ir priemonių ir būdų — ir daug saugesnių, negu ginklas. Pagaliau ir tiems, kurie buvo išję laisvės kovos keliu su ginklu rankoje, aš manau, buvo kelių ir būdų... pasigauti tos tariamos „laisvės“ (tam tikslui „nemaža lengvatą“ buvo juk sutekęs ir „draugas“ Bartaišius)... Taigi naivu ir netikslu tvirtinti, kad asmeninių bėdų veržiami kovoja laisvės kovos sąjūdžio nariai. Kas taip galvoja, tas nepažįsta laisvės kovos sąjūdžio arba jį pažiūta tik iš dalies... Laisvės kovos sąjūdžio narys su granata kišenėje veža slaptąją spaudą, laisvės kovos sąjūdžio narė lietuvaitė... tamsią darganotą naktį neša slaptąją korespondenciją, laisvės kovos sąjūdžio narys... apsuptys iš visų pusių priešo, išsaulęs pasakutinius šovinius, žūsta susisprogdinęs granata... Laisvės kovos draugai, pasakykite, ar tai eina kalba apie kailio saugojimą“ (Daumantas, Partizanai, 237 p.).

Vakarus yra pasiekęs pranešimas apie gyventojų neigiamus atsiliepimus partizanų adresu, apie partizanų vadų nesutarius. Pranešimas iš tų laikų, kada saugumas labiausiai buvo paleidęs partizanų provokatorius ir gyventojai nebegalėjo orientuotis, kur tikrieji partizanai, kur tik provokatoriai, siekė plėšimais ir žiaurumais kompromituoti partizanus. Plk. Burlickio liudijimas apie tuos pačius laikus praeigantis: Miškinis buvęs laikomas visos tautos didvyriu ir turėjęs tarp lietuvių didžiausią autoritetą. O į teigimą, kad dėl partizanų veiklos buvo ištremta daug asmenų ir šeimų, netiesiogiai atsako kaip tik tuos tremtinių sąrašus 1953 m. ir Vakarus pasiekusius 1959 m. maldaknygę „Marija, gelbėk mus“. Joje apie laisvės kovotojus kalbama kaip apie kankinius ir šventuosius („Mūsų tautos kankiniai, išmelskite stiprybės, sumanumo ir vienybės mūsų tautos darbuotojams, išmelskite tikrai šviesų amžinąjį poilsį galvą paguldžiusiems už savo žemę“). Paskesni praneši-

PARTIZANAI

mai rodė, kad Lietuvos jaunojo kartoj reikėsi partizanų kultas. Jo įtakoje rodėsi tos pačios pasipriešinimo dvasios ženklai (Vėlinių iškilmės kapuose, Vasario 16 demonstracijos, partizanų dainų dainavimas).

Sovietinis režimas Lietuvoje pirmiausia stengėsi partizanus paskandinti tyloje. Nuo 1957 m. ėmėsi kitos taktikos — laikydamas partizanų sąjūdį jau likviduotą, prašneko, kiek sovietinis saugumas turėjo vargo su partizanais. K. Liaudis „valstybės saugumo komiteto prie LTSR ministrų tarybos pirmininkas“, skelbė: „Pakariorio metais saugumo organai didelę dėmesį skyrė buržuazinėms ginkluotoms gaujoms likviduoti vakarinės Ukrainos srityse, Baltarusijoje, Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje... Lietuvos valstybės saugumo darbuotojai negalėję kovoti su ginkluotomis gaujomis“. To pirmininko pavadojojas L. Martavičius: „Pakarioriais metais LTSR čekistų organų dėmesys buvo nukreiptas į likvidavimą ginkluotą nacionalinio pagrindo, kuris rimtai trukdė taikiai socialistinei statybai“. Prašneko jau taip pat apie sovietų pagrindinį metodą partizanų sąjūdžiui likviduoti — agentų, išdavikų infiltraciją. K. Liaudis ėmė kalbėti ir apie pagalbą iš Vakarų. „Hitlerininkų sumanymą sukurti Lietuvoje ginkluotą pogrindį parėmė JAV ir Anglijos imperialistinės žvalgybos ir kontrrevoliucinė lietuvių emigracija“. Konstatuoja, kad saugumas turėjo pogrindį jau suirusiųjų, patį pat ir iš Vakarų siunčiamas grupes. „Ogoniok“ 1957 m. aprašė, kaip vienoj grupėj Palangos pajūry žuvo lietuvis Neris, kurio sovietinė spauda nedėšfravo. Bet labiausiai dėmesys į tas grupes buvo sutelktas 1959 m. „Tiesoje“ ir kituose sovietiniuose laikraščiuose paskelbtai „dokumentinė apybraiža“, vardu „Vanagai iš anapus“, vaizduoją dviejų grupių iš Vakarų atvykimą. 1960 m. pradžioje išleista atskirai. Pirmą grupę parašiusiais nuleista 1950 m. spalio 3 d. Joje buvo J. Lukša, B. Širvytis ir Trumpis. Antroji grupė nuleista 1951 m. balandžio 19 d. Joje buvo Julijonas Būtenas ir Jonas Kukauskas. Pirmosios grupės narys Trumpis žuvo kautynėse, Širvytis buvęs paimtas gyvas. Antrosios grupės vyrai po kelių dienų, beieškant ryšio su Lukša, buvę apsupty bunkerį; Būtenas nusijūdes, Kukauskas pasidavęs. Išdavęs J. Lukša, kuris dėl tos klastos žuvo 1951 m. rugsėjo mėn., Kukauskas nusipelnė laisvę ir teisę studijuoti politechnikos institute. Tais pat metais „Tiesa“ ir kita spauda skelbė saugumo tardymo duomenis, kaip Telšių vyskupas V. Borisevičius rėmęs partizanus; kaip vysk. Borisevičius ir jo pavaduotojas vysk. P. Ramanauskas išvežus, vyskupijos valdytojas kan. J. Juodaitis rėmęs partizanus, patvirtinęs Lietuvos tikinčiųjų laiško šv. Tėvui tekstą. „Tiesa“ 1960 m. vasario 20 d. paskelbė ir Jono Deksnio „išpažintį“, iš kurios aiškėjo, kad Deksnys buvo tas pats J. Daumantas knygoje minimas Daunoras, pirmasis ryšininkas iš Vakarų, Deksnys Vakaruose

daręs pastangų, kad negrįžtų į Lietuvą J. Lukša, krašto rezistencijos specialus igaliotinis. Pats Deksnys grįžęs į Lietuvą 1949 m. drauge su krašto rezistencijos nariu Rimvydu, kuris buvo į Vakarus atvykęs drauge su J. Lukša. Nuomonės tarp Rimvydo ir Deksnio išsiskyrusios. Rimvydas Lietuvoje žuvo, Deksnys patekęs į bolševikų rankas. Šitie sovietų spaudos duomenys patvirtino, kaip plačiai ir visuotinai partizanų sąjūdis buvo apėmęs Lietuvą.

Sovietinėje lietuviškoje literatūroje partizanai rado atgarsio Dovydaičio „Tiltas“, Usačiovo „Nemunas laužia ledus“, Baltrūno „Pavasaris Dainavo“, o plačiausiai — 1959 m. premijuotame Alf. Bielauško romane „Rožės žydi raudonai“. Visų bendra tendencija — pristatyti partizanus kaip banditus, dirbančius prieš liaudies interesus, siekiančius grąžinti buržuazinį režimą, dirbančius už amerikiečių pinigus. Toks gausus prašnekimas po ilgos tylos apie partizanus turėjo pagrindinį tikslą — diskredituoti partizanus ir, jei negalima jų visiškai ištrinti iš žmonių atminimo, tai padaryti juos neigiamus. Prieš juos sovietinis režimas padiktavo rašytojams vaizduoti sovietinius partizanus, kurie padėjo raudonajai armijai ateiti į Lietuvą. Prieš J. Daumanto „Partizanus už geležinės uždangos“, išleistus 1950 m. Vakaruose, nuo 1958 m. Lietuvoje pradėta leisti bolševikų partizaninės veiklos pasakojimai, pvz., P. Kutkos „Girioj aidi šūviai“ ir kt. Nors partizanų sąjūdis sunaikintas, bet būtina buvo sunaikinti jų aureolę tautoje, norint, kad sovietinis režimas būtų įtvirtintas.

Romanas apie paskendusius sodus

RAŠO: J. KUZMICKIS

Nesakyčiau, kad nauja Prano Naujo-kaičio knyga „Ilgės teltai“ būtų labai pretenzingas romanas, nors aplankę įspaus-tas „Knygos žodis skaitytojui“ skamba itin patetiški: „Vaizduoją aš gyvenimą. Įkaitusi, virpanči, garuojanti. Mano žmo-nė — tikri. Bet pastangos atpažinti gyvu-jų žmonių atvaizdus, jų gyvenimo atsitiki-mus, intymius reiškinius — virstų nu-sivylimu: nesu aš gyvenimo fotografija. Mano puslapiuose visa yra virtę meninės tikrovės dalimi, nuspalvinta lyrinėmis nuotaikomis, atremta į psichologines bū-senas, palenkta kompozicinei logikai ir darnumui. Esu daugiau negu kasdienis gyvenimas“...

Ir, kai perskaitome — „Nešu gyvybę ir ugnį. Nerimą ir ilgesį. Kančią ir prisikėli-mo viltį“ — pradeda rėmti domėtis šiuo romanu, tikėdamiesi atrasti jame daugybę problemų, kurios taip alina dau-gelio protus ir valias.

Tiltai anapus debesų

Romano fone — tremtis, išplėsiusi iš po-kojų gimtąją žemę. Tėvynė, nepriklausomo gyvenimo praeitis, širdiai tokie artimi laukai su kryžiais, upeliais ir ežerais — tarsi nuskenę sodai.

Antanas Gruodis — teisininkas, moky-tojas ir, kaip pats save mėgsta kitiems vadinti, „pamiršto krašto kėnių poetas“. Sulaukęs gyvenimo pusamžio, pasijunta vienišas, neramus našlys, pasiryžęs savo likusį gyvenimą žut būt susieti su kokios nors moters. Tačiau jo kelyje net keturios moterys: buvusi mokytoja Valerija, ku-rios vyras žuvo Lietuvoje, norvegų kil-mės Vienos šokėja Helga, nelabai sugyve-nanti su savo vyru Kristina ir buvusi mo-kinė Regina.

Kai Valerija, Gruodžio aplankyta, pa-sirodo rezervuota ir kelių garbintojų ap-supta, kai į jo meilės šauksmą laišką ji visai neatsiliepia, Antanas orientuojasi į Kristiną, gyvenančią atskirai nuo Alias-

fininko balsas: „Jėzaus Kristaus, mūsų Viešpaties, šventųjų apaštalo Petro ir Po-vilo bei savo autoritetu skelbiame, parei-kiame ir apibrėžiame, jog yra Dievo ap-reikšta dogma, kad Nekalčiasioji Dievo Motina Marija, visuomet Mergelė, užbai-gus gyvenimo kelią, į dangiškąją garbę bu-vo paimta su siela ir kūnu“. Toliau popie-žius kalbėjo, kad tas, kuris šią apibrėžtą tiesą drįstų neigti ar ją abejoti, teizinga, jog su dieviškuoju ir katalikiškuoju tikėjimu yra prasilenkęs.

Vos Pijui XII nutilus, sužėdė minių šū-kiai, plojimai dangun Paimtajai ir popie-žiui. Džiaugsmingai suskambėjo visi Ro-mos varpai, dangaus žydrynėje gvyai plas-nojo du paleisti baltų balandžių spiečiai ir ant Marijos kalvos vienas po kito aidėjo dvidešimt vienas patrankų šūvis. Tuo pa-čiu metu daugybėje pasaulio bažnyčių, sa-lių ir aikščių milijonai tikinčiųjų apeigas sekė per radiją. Taip pirmą kartą istori-joje dogmos paskelbime galėjo dalyvauti ir nesantieji Romoje.

Dienos pamoksle ir maldoje Pijus XII minėjo, jog dangun Paimtosios žvilgsnis „tebekrypta į šį pasaulį niokojamą karu, persekiojimų ir priespaudos, kuri slepia teisuosius bei silpnuosius“.

Žolinėje atsisakoma prieš dešimtmetį girdėti žodžiai, atgyja regėti vaizdai ir vil-tis, kad dangun Paimtosios žvilgsnis nuo Lietuvos ir viso žemės rutulio nenukryp-s, jei tik dieviškosios Motinos iš savo dvasios akiračio nepamesime.

S. Mažulis, MIO

koje dirbančio vyro, ir lauzo galvą kaiti-nančiais klausimais: „Ar šeima yra kalė-jimas? Ar meilė yra nuodėmė? Kur yra ribos draugiškumo ir neistikimybės?“ (108 psl.). Tačiau, kai Kristina pasiryžta likti ištikima savo vyrui, kai atsitveria nuo Antono šalto oficialumo siena, kai net psichologikai pamoko jį — „kas ne-dejuoja ir nesiskundžia nuolatos — tu yra mūsų laimėjimas“ (203 psl.), — jis pr-verstas pripažinti jos asmenybės šviesu-mą: „Bet kokia šviesi dabar mano akys Kristina! Tokia turtinga jos siela. Tokia plati — tuo laimės gėdimu kitiems“ (223 psl.).

Šokėja Helga, su kuria Antanas susipa-žįsta vakariniam klube, sąmoningai pa-daroma „epizodu gyvenime“. Ir ji svei-mame krašte grumiasi dėl geresnės ateities, ir ji trokšta gyventi, mylėti ir pa-siekti meno aukštumų, tik ji savo paži-nies su Antanu nevadina vien praeinan-čiu epizodu ar pasismaguravimu. Helga — kovojanti mergaitė, žmogus be tėvynės, kuri turi kelis kartus išklausyti Antano patosiškų deklamacijų — „Girdėjai mano ilgesio dainas tėvynėn aną vakarą. Sunku būtų tau su manimi, kai savo skausminga-me ilgesyje nenorėčiau girdėti net tavo raminančio balso“ (164 psl.), — ir apsi-spręsti: ji ištėka už prekybos įmonės di-rektoriaus. „Tik ar būsi laiminga, Helga, kai tiki ne už žmogaus?“ — šitokią neatsargią atestaciją numeta „pamiršto krašto poetas“ nepažįstamam žmogui...

Ir tada, kai Valerija neatsiliepia, kai Helga ištėka, o Kristina rengiasi važiuoti pas savo vyrą, Antanui pristatoma jo bu-vusi mokinė Regina, kurios sužieduotinis, jaunas aviatorius Vilutis, žuvo prieš kurį laiką. Regina Antanui suranda pareigin-gojį Kristiną, kuri dar ir pati išgrįsta iš šiuos patosiškus Antano klausimus mer-(Nukelta į 3 psl.)

(4)

Nė vienas žmogus šventuoju negimsta. Nėginė juo nė Vydūnas. Visi daugiau ar mažiau turi paveldėtą ar iš aplinkos įgytą ydų ir blogų linkimų. Tik vienį jau iš ma-žens su savo ydomis bei blogais linkimais kovoja, o kiti leidžia jiems augti ir klestėti. Ir Vydūno turėta ydų ir blogų linkimų. Tačiau tai, kas bloga, jis stengėsi savy nugalėti geru. Jei grožis, anot Dostojevskio, yra Dievo ir

kelerių metų vaikui, buvo nuostabu, viskuo jis domėjosi. Namai, sodas, tvenkinys su savo augmenimis ir varlė-mis, pievos, kaimo kapinaitės pagiriję ir šniokščiantį giria su aukštumomis bei kalneliais ir didžiuliais ažu-lais bei skarotomis eglėmis jam buvo kupini viliojančio grožio ir kažkokių paslapčių, kurias jis norėjo atskleisti. Dar nuostabesnis ir įdomesnis buvo gyvijos — žvėrių ir paukščių pasaulis. Grakščiosiomis stirmomis, baltiaisiais kiškiais, vikruolėmis lapėmis ir visokiais paukščiais paukšteliais jis negalėjo atsižiūrėti ir atsigrožėti.

Žiemos metu naktį ji tėvas žadindavo, vesdavo prie lango, kad pažvelgtų į sniegu apklotą rugių lauką, kurį rausinėjo stirmos ir kiškiai, o tarp jų bėginėjo garsiai lo-damas jų didysis šuva. Žvėreliai jo nebijoję, nes jis tik lojo, bet jų nepuolė. Namų gyvulius ir gyvūlius ir miškų žvėris ir žvėrelius Vydūnas pamėgo, jie buvo jo draugai.

Ką stebėjo, ką patyrė savo jausmėmis, klausinėjo tė-vų ir suaugusiųjų, norėdamas daugiau sužinoti. Vaiko klausimai buvo neįprasti, suaugusiems keisti, o kartais ir nesuprantami. Mažajam smalsuoliui atrodė, kad už visa to ką jis matė, girdi, užuodžia, ragauja, apčiuopia, kažko esama paslėpta. Jis ir stengėsi tą daiktuose esantį slėpinį suvokti, prie jo prieiti. Pats dar neįstengdamas, ieškojo pagalbos tėvuose ir suaugusiuose. Bet tie padėti jam buvo bejėgiai. Tik ilgai, kuni augant ir brės-tant, o sąmoningumui didėjant, šie klausimai jam darė-si aiškesni ir suprantamesni.

Gamta ir visa ji supanti aplinka vaikui atrodė gy-va, papildyta kažkokio slėpinio. Todėl jis viskam buvo jautrus. Be reikalo ir be tikslo nediršo skinti net žolė-lės: kas gyva, globojo ir ugde, bet nenaikino. Matyda-mas kitus gyvybę naikinant, skaudžiai išgyveno. Sker-džiamos kiaušės žviegimas jame keldavo baltisaišią ligi apalpimo siaubą. Bėgi jis tą siaubą stengėsi nugalėti. Kitų patartas, priedavo prie skerdžiamo ir žviegiančio gyvulio ir net pirštu maišydavo jo kraują, sukaupęs vi-sas jėgas, kad iš skausmo nesugriūtų. Jis grūdino save baimei, kurios tiek daug vaiko gyvenime.

Pastangos save suvaldyti, nugalėti blogus polinkius būdinga bręstančiam Vydūni. Iš tėvo paveldėtas ūmu-mas jį pastūmėdavo kai kada greit, smarkiai ir neapgal-votai reaguoti. Kartais dėl menkos priežasties staiga ja-me suliepsnodavo kažkoks nenumaldomas, proto ir va-lios nebevaldomas pyktis, ir jis nepajusdavo, kaip kuriam broliui savo stipriu kumščiu droždavo į veidą,

Sėtono kova žmogaus širdyje, tai Vydūnas to grožio anksti pradėjo siekti. Anksti Vydūno sieloje prasidėjo toji Dievo ir Sėtono kova, ir jis siekė gyventi, jausti ir mąstyti taip, kad toje kovoje laimėtojas būtų Dievas, o ne Sėtonas.

— Kai dar mažas vaikas buvau, — pasakoja Vydū-nas, — labai greit manyje suliepsnodavo papykis, leng-vai ir susijaudindavau, būdamas labai užgaulus, bet stengiausi neverkti kitų akivazdoje. Numanydamas, kad man nepridera tokie menkumai, anksti pradėjau tvirtinti ramumė, malonumė, skaidrioje nuotaikoje. Bet su metais daugėjo visokios būsenos, sukilo visokie gėidavi-mai ir net geiduliai, stiprėjo aistringumas. Tada dažnai nenuvokiau, kaip iš viso to galėčiau iškopti. Jau vaiko metais sapnavęs apie kilnumą, jaunuolis norėjo būti kuo tauresnis ir didingesnis (Ten pat 63 psl.).

—0—0—0—

Dievas žmogui apsiereikia ne tik savo žodžiu, iš-reikštu šventajame Rašte, bet ir savo tvariniais. Gamta milžiniška Dievo kūrybos knyga, kurią žmogus turi taip pat mokėti skaityti, suprasti ir iš jos išminties semtis. Gamta Vydūnas labai anksti susidomėjo, ir ji Vydūno asmenybės ir kūrybos brendime buvo antrasis šaltinis, gaivinės ir ugdes jo asmenybę ir kūrybą.

Draug su kūno brendimu sklėdėsi jo dvasinis gyve-nimas, ryškėjo ir plėtėjo jį supas pasaulis. Viskas jam,

A. MERKELIS

ILGESIO VEDAMAS

Ir įžengiau pro angą
Pasilgimas vadino.
Įvest žadėjo į šventyklą.

VYDŪNAS

Čia spausdiname pirmąjį skyrį —

„VYDŪNO JAUNYSTĖ“

iš A. Merklio parašytos
plačios Vydūno
monografijos.

TOLIMOJI AMERIKA

AUKLĖJIMO PROBLEMAS

Jaunimo auklėjimo klausimas yra viena iš pačių svarbiausių amerikoniškų problemų. Ši problema buvo plačiai gvil-denama spaudoje ir televizijoje pernai prieštaringose akcijose metu. Prezidentas Kennedy, smarkiai peikdamas respublikonų administracijos atsiėmusį švietimo ir auklėjimo srityje aiškiai pabrėždavo, kad ateities Amerikos stiprybė ir galia priklausys nuo tikslo, kurį švietimo sprendimo. O ką nors daryti aiškiai reikia. Dabartinė padėtis yra ne tik bloga, bet tiesiog aliamuojanti. Čikagos policijos departemento knygoje, specialiai išleistoje tėvams informuoti, nurodoma, kad 64 proc. visų automobilių vagysčių Amerikoje įvykdoma jaunuolių 17-ko metų amžiaus ar jaunesnių. Tai pačiai amžiaus grupei priskiriama 52 proc. visų įsilaužimų ir 26 proc. visų plėšimų. Su šiais jaunimo nusikaltimais kovoti Čikagos policija turi specialią dalinį su 200 specialiai paruoštų valdininkų. Pašaliniam stebėtojų tačiau aišku, kad ši kova turėtų prasidėti ne policijoje, bet ankščiau, prieš nusikaltimus įvykstant, namuose ir mokykloje.

Reikia manyti, kad šios problemos pirmasis kaltininkas yra Amerikos gyvenimo būdas, tas materialistinis dilerio vaikymasis, domėjimasis daugiausia tik materialinėmis gėrybėmis ir ta plačiai išgirstoji demokratine laisvė, kuri besiformuojančio vaiko problemas dar pasunkina ir sukomplikuoja. Labai dažnai tėvai, norėdami kuo greičiau praturtinti, abu eina į darbus, palikdami paauglius be priežiūros. Dažnai brangių baldų prikrauti butai tampa vaikams neleidžiama vieta, ir dėl to vaikai siunčiami į gatvės kampaną, kur, neturėdami tinkamo užsiėmimo ir vienas kito įtaigojami, prasimanoma visokių kvailysčių. Spaudoje daug buvo rašoma ir apie TV įtaką. Didžiausią pasisekimą turinčios kaubojiškos istorijos ir įvairūs kriminaliniai vaidinimai savo turinį grindžia smurtu ir kraujo liejimu. Kino teatruose cenzūra taikoma tik labai jau smarkiai seksualinėms filmams, o šiaip su, tik su pusnuogiais gabaliukais ar su nešvariomis istorijomis, visiems lengvai priimanoms. Eina vaikai su tėvais ir be tėvų ir į vadinamąsias „horor“ filmas, čia cypia ir dreba, o kas jų galvelėse po tokių pramogų vyksta, vienas Dievas nežino.

Mokyklos yra viešosios ir privatinės. Viešose mokyklose, kurios valdomos miesto ar valstijos administracijų, religija nėra dėstoma. Mat, valstybė ir bažnyčia atskirtos konstitucijos — paragrafais. Nerasiame mokyklose nė jokių auklėjimo pamokų. Tuo tarpu privatinės mokyklos daugiausia valdomos parapijų, įvairių religinių organizacijų ir šiose religijos duoda gal kuriais atvejais ir per daug. Tos privatinės pradžios ir vidurinės mokyklos labai turi didelį pasisekimą ir daug kainuoja. Patekti į jas nelengva, ir ne visi gali apsimokėti, ypač kai vaikų šeimoje ne vienas, bet keli.

Trečias to jaunuliško pasiūtimą kaltininkas yra doleris, kuris čia ir vaikams lengvai prieinamas. Pažįstu vieną 18 metų jaunulį, labai taupų ir protingą vaiką, kuris turi banko daugiau kaip 3.000 dolerių. Juos užsidirbo vien nešiodamas po namus ir pardavinėdamas gatvėse laikraščius. Pradėjo savo darbą būdamas 12 m. amžiaus.

Vaikai ir jaunuliai bėga iš mokyklos ir ieško darbo, kad galėtų valdyti tą visą duodantį dolerį. Ir aukščiausias tikslas ir idealas yra turėti savo automobilį, viso

grožio ir gėrio įsikūnijimą. Leidimas vairuoti mašiną duodamas ir 15 metų vaikams su tėvų leidimu. Ne vienas ir į gimnaziją atvažiuoja savo automobiliu. 18-ka metų jau nebereikalingas ir tėvų sutikimo. Didelė dalis visų susisiekimo netaikų yra tokių jaunų vairuotojų padarinys. Todėl draudimo bendrovės labai smarkiai plėšia ir pasipelnė iš nepilnamečių už draudimą. Tas jaunulių pinigų turėjimas sukuria ir palaiko ir tuos visus „dainininkus“, plokštelių išperkama milijonais, sukuriami mažaverčių asmenybių garbinimo kultai, kuriuos paskui išnaudoja radijo stotys, reklamų kūrėjai ir įvairūs plokštelių gamintojai. Trumpai tariant, amerikoniškoje sistemoje jaunimas gauna viską per anksti, per daug ir per lengvai. Gimnazijų jaunimas nėra toks idealistinis kaip buvo įprasta Lietuvoje ar kitur Europoje. Mergaitės eina į pamokas prisidariusios ne tik lūpas, bet ir akis ir paakius, įvairiais madingai suveltai kuodais ir įvairiausiais rūbais. Tai, žinoma, neleidžiama privačiose mokyklose, jų

MOKYTOJO KELIAS

LIETUVIO MOKYTOJO GYVENIMO NUOTRUPOS ŠVEDIJOJE

Visi mes žinome, kad mokytojo darbas nėra lengvas. Švedijoje užtai tas darbas yra, bene geriausias visame pasaulyje, labai gerai apmokamas.

Šio straipsnio autorė pati yra jų eilėse, tad mokytojų gyvenimo sąlygos jai yra gana gerai žinomos.

Baigus švedų universitetą filosofijos magister (master of arts) titulu, galima gauti mokytojo vietą vidurinėje mokykloje ar gimnazijoje iš pradžios, žinoma, laikinai, nes šioje ar kitokioje mokykloje nuolatinei vietai reikia išeiti dar praktikos kursų, kurie tęsiasi 1 terminą (švedijoje mokslo metai padalyti į 2 terminus: rudens ir pavasario terminą) kurio nors švietimo ministerijos nustatyto mokykloje. Prieš porą metų yra įsteigta aukštoji pedagogikos mokykla kur baigusieji universitetą fil. kandidato (candidate of philosophy), fil. licencijato (master of science) ar fil. daktaro (doctor of philosophy) titulu gali išeiti pedagoginį pasiruošimą, kuris duoda teisę gauti nuolatine, vadinamąja ordinarinę vietą vidurinėje ar aukštesnioje mokykloje (gimnazijoje). Su tuo pačiu universitetu egzaminu 2 mokytojai gali būti įvairiose atlyginimo kategorijose. Skirtumas tarp dviejų gretimų kategorijų gali būti apie 200 kronų (1 Jungtinės Amerikos Valstybių doleris yra daugiau kaip 5 švediškos kronos). Aukštesnės atlyginimo grupės pripažinimas eina ne automatiškai pagal išlaikytą metų skaičių, bet kiekvieną kartą pretendentas į aukštesnę atlyginimo grupę turi pats įteikti visus išeitųjų mokslų ir išlaikytą metų pažymėjimus ir prašyti pakelti į aukštesnę atlyginimo kategoriją. Tiksliau sakant, jis turi prašyti vietos to mokykloje, kur yra siekiamosios atlyginimo kategorijos vieta laisva. Ne visuomet tuoj gaunama ta vieta, nes dažniausiai konkurencija ir čia pa stoja keliai. Neretai pasitaiko, kad kopimais aukščiau užtrunka daug metų.

Mokytojams su kitos valstybės, ne švedų, universiteto egzaminu neįmanoma gauti mokytojo darbo švedijoje, išskyrus, žinoma, kitų Skandinavijos kraštų universitetus.

Svetimtaučiai, politiniai pabėgėliai, jų

tarpe ir Čikagoje kazimieriečių labai populiarioje ir aukštai pastatytoje „Maria School“. Bet tokių mokyklų yra per mažą. Vienintelis berniukų noras pasižymėti ir išsikurti yra įvairios sporto šakos, bet tik ne mokslo; mergaitės trokšta būti populiarios ir patikti berniukams. Labai dažnai tai veda į per ankstyvas draugystes ir neparuoštas vedybas, kurios paskui tūkstančiais byra.

Trumpai paminėjęs kai kuriuos jaunimo auklėjimo Amerikoje aspektus, turimi pridėti, kad čia yra ir puikūs jaunimo. Universitetuose, seminaruose ir vidurinėse mokyklose. Sekmadeniai bažnyčiose daugiausia jaunimo, negu jo teko matyti Anglijoje. Daugelis privačių mokyklų turi kietas mokslo ir auklėjimo programas ir išleidžia kasmet šimtus tūkstančių gerai paruoštų studentų. Reikia tikėtis, kad jaunas naujasis prezidentas sugebės ir didžiasis jaunimo problemas išspręsti, nes jas reikia skubiai gydyti. Turint galvoje Amerikos svarbą ir įtaką pasaulyje, reikia prisiminti mūsų auklėtojo šalkauskio teigimą, kad kas jaunas būdamas nebuvo idealistas, tas niekad tikra to žodžio prasme ir neužgaus didelių gyvenimo žygiams. O matyti, kad Amerikai teks tokių didelių žygių pasaulio ateityje.

tarpe ir lietuviai, nori tęsti tėvynėje pradėtą mokytojo darbą, yra priversti išeiti švedų universitetą tą patį mokslą, kokį jau yra įsigiję ankščiau, ir tik švedijoje išlaikyti egzaminą duoda teisę tęsti dažnai pagal pašaukimą pasirinktą darbą.

Bet gauti nuolatinei mokytojo vietai ne baigusiems švedijoje gimnazijos, be švedų universiteto išlaikytųjų egzaminų ir praktikos — pedagogikos kursų reikia išlaikyti prie švietimo ministerijos brandos egzaminų ribose švedų kalbą. Nepadarius šito tai yra neišlaikius švedų kalbos, net ir daktaro titulą turint mokytojo nuolatinio darbo gauti neįmanoma.

Kilnojimasis iš vietos į vietą, iš šiaurės švedijos į pietinę arba priešingai, kartais 1600 km. atstumo, yra dažnas mokytojų gyvenime reiškinys. Tai nėra patogų ir būna susiję su didelėmis išlaidomis. Kartais reikia palikti ir šeimą, dažnai ir mažus vaikus viename mieste, o pačiam važiuoti kitur. Leniantis veiksnys čia būna butų stoka. Tenka keliauti per visą švediją su žinių lagaminėliu, kaip kad vidur amžių laikais keliavo dainiai su kanklėmis ir daina per pasaulį.

Švedų kalba nėra lengva, o ypač vyresniojo amžiaus žmonėms, kurie dažniausiai lietuvių-pabėgėlių mokytojai ir yra. Žinoma, jaunoji lietuvių generacija, išaugusi švedijoje, neturi tų sunkumų.

Mokykloje darbas yra malonus, ypač kad mokyklos švedijoje yra gražios, patogios ir moderniai įrengtos. Jaunimas mokyklose kaip ir nėra lengvas, dažnai iškyla drausmės klausimas, bet apskritai susiklausymas tarp mokytojo ir mokinių yra geras.

Bendradarbiavimas su švedais mokytojai yra irgi geras. Mokyklų vadovybė iš pradžių žiūri skeptiškai ir pradedantį mokytoją svetimtaučį, bet, padirbėjęs ir įsitraukęs į darbo tvarką ir ritmą, teikia reikiamos pagalbos ar patarimų.

Aš esu laiminga, galėdama tremtyje tęsti mokytojo darbą. Kartais klasė prieš mokinius stovėdama užmirštu, kad svetima kalba kalbu ir kad ne lietuvių vaikų kalbu.

E.Š.

mąją mokyklą (Preferanda). Tos mokyklos mokiniams, mokantiems lietuviškai ir gabiems, valdžios pagal jų gabumus buvo skiriamos stipendijos. Tokie stipendijai, ir dargi nemaža, gavo ir Vydūnas.

Dėl akių ligos Vydūnas kurį laiką pamokų lankyti negalėjo, gydydė, ir dėl to jo mokslas kiek sutruko. Pirmajame mokslo metų ketvirtyje iš tikybos, vokiečių kalbos ir gamtos mokslų gavo nepatenkinamus pažymius. Antrajame mokslų metų ketvirtyje jau iš visų mokslo dalykų gavo patenkinamus pažymius, trečiajame — gerus, o kituose — labai gerus. Vydūnas buvo gabus ir stropus mokyns.

Pabeigęs Pilkalnį mokytojų paruošiamąją mokyklą Vydūnas toliau savo mokslą tęsė Ragainės mokytojų seminarijoje. Čia tarp kitų mokinių greit iškilo savo gabumais. Ir mokytojų ir mokinių dėmesį kreipė savo literatūros rašomaisiais darbais, kurie buvo vertinami labai gerai. Rašinėjo eilėraščius, ir savo mokslo draugų buvo vadinamas poetu. Po mokytojų direktoriaus buvo paskirtas savo klasės pirmūnu. Vydūnas ne tik dailiai rašė, bet taip pat gražiai ir patraukliai sugebėjo kalbėti. Tad po metų Ragainėje mokiniams ir seminarijos mokytojams įvairiomis progomis ir įvairiais klausimais sakė kalbas.

Vasaros atostogas praleisdavo tėvų namuose. Mėgo vienas ir su vyresniaisiais broliais daug keliauti po apylinkę. 1886 m. aplankė Jonaičiuose gimtąjį namelį, iš kurio kitur gyventi išsikėlė, turėdamas kiek daugiau kaip vienerius metus. Vydūno atmintį ligi pat šių dienų išliko gimtasis namelis su suoleliu prie sienos sode, šalia prieigai. To namelio savininkas, tėvo gimtinaitis ūkininkas Palknys, su savo žmona gyveno didžiąjame name šalia sodo. Vydūnas ir juos aplankė, ir tas lankymasis jam palikęs didelį įspūdį. Palknė buvo toksiomis ilgomis kasomis, kurios palaidos, jei atsistojus, siektos žemę, apgaubdamos ją, lyg koks apsiaustas.

Atostogų metu Vydūnas išvaikštinėjo visą plačiąją apylinkę nuo Šyros ligi Isros ir nuo Gumbinės ligi Klai-pėdos. Dažnai lankėsi prie Kuršio Marių ir kopose.

ROMANAS APIE PASKENDUSIUS SODUS

(Atkeičia iš 2 psl.)

gaitei: „Tur būt, rašė Kristina apie mano vienisumą? Ir apie tuos ieškojimus vasaros patybes? Ar apie tą norą išsiveržti iš užburto tamsos rato? Ir kad tavo, Reginute, paveikslas man tebešviečia iš to umų?“ (219 psl.) Išgirdusi tokią klausimų tiradą, mergaitė susimasto ir pradeda bijoti: „Tokia plati tavo širdis. Atvira vėjams ir audrams“ (227 psl.).

Regina, tokiomis neįprastomis sąlygomis atsivėrusi šalia Antano ir iškausiusi jo atvirą išsipasėjimą, intuityviai pajunta silpniausią Antano vietą: per plačią širdį, atvirą vėjams ir audrams. Ne be prasmės ir pats Antanas „gyvenimo epizodo“ mergaitę vieną kartą prisipažino: „Bet aš inžinierius. Tik mano tiltai, kuriuos statau, yra anapus debesų, ir pilys, kuriose niekad mes negyvensim, ir miestai, kurių niekur nėra“ (39 psl.).

Nuskendusių sodų problema

Atrodo, kad Antano, pagrindinio romano veikėjo gyvenimą svetur negailestingai čiažo vienatvė, netekus savo šeimos, ir paliktojo krašto ilgesys. Didelę kartėlio dozę prideda gimtas jo lyriškumas, jautrumas žmonėms ir aplinkai.

„Ilgesys ir nerimas — mano namų karaliai. Jų niekur nematau, bet jų buvimą jaučiu kiekviename žingsnyje“ (66 psl.), — tvirtina Antanas.

„Ir audra aš esu“, — kalba kitoje vietoje: „Ir nerimstantis vėjas. Ir bangų išūžęs siutimas. Tai veržias tauta, tai pakilo gyventi ir kurti, kovot, gražiausiais žiedais pražydėti ant didžiojo viešojo kelio. Aš jos pulsą jaučiu, tekančią kraują jaučiu. Jos žengimą jaučiu. Tai ne aš čia esu. Tai dainuoja širdis mano žemės mažos...“ (92 psl.).

Išidėmėta, kad šitokiais žodžiais ir sekiniais Antanas kalba pasimatymo metu Helgai. Paprastai svetimtautei mergaitai, nors ir šokėjai. Kalba, ieškodamas jos draugystės ir artimumo. Norėdamas užsimiršti.

Tiesa, Antanas visą laiką ilgisi „nuskendusių sodų“, praeities, ano džiugaus laikotarpio žmonių: „Juk nuo pat jų mažens jis pažįsta ir Valeriją, ir Kristiną, ir Reginą. Tai nieko, kad tą paprastą mintį jis pats išreiškia kur kas skambesniais žodžiais: „Ši vasara — didysis mano ieškojimo metas: mėginimas išeiti iš tamsos

ir pasiekti viršūnes. Kartą mąstydamas, Kristinos atėjimą į mano kelią palyginau su gelbėjimosi valtimi, laivui sudužus. Ar skęstantis jūrininkas nepajustų meilės tiems, kurie jį išgelbėjo?“ (184 psl.). Tai gi, Antanui vienatvės gyvenimas — tamsa ir ilgesys. Ir kai ta egocentrinė tamsa ir moters pasilgimas susipina su „nuskendusių sodų“, su gimtojo krašto netekimu, — viduje vyksta neabejotinė audra. Tačiau tik tada, kada Antano svajonės išsipildo, kai susidurs su Regina, parafrazuojant jo žodžius, išeina iš tamsos į šviesą, jis galutinai supranta, kad praeitis negrįžta: „Vis ilgiausi nuskendusių sodų, ieškojau burtažodžio, kuris iškeltų juos iš paslaptingų gelmių. O šandien žinau ir suprantu, kad jų niekas neiškels; kas nuskendo praėjusio laiko gėrmėse, niekad nesugrįš į pilką kasdienybę, o tik švies ir spindės poezijos gyvybė. Girdėsim iš gelmių skambančius varpus ir žinios, kad ten tebegaudžia mūsų jaunystė. Ji amžinai bus šviesi nuskendusiose soduose“ (235 psl.).

Tai gi, nuskendusių sodų problema, kuri tokia aktuali ir gyvybinė, rašytojo gyvenimiškai išspręsta: kas nuskendo praeityje, niekuomet negrįš, tik švies gražiais prisiminimais, poezijos gyvybė.

Pranas Naujokaitis — kūrybingas ir mąslus rašytojas. Tik gal be reikalo jo pagrindinis veikėjas Antanas, kuris šiaip atrodo labai paprastas ir labai žmogiškas, padarytas beveik didvyriu, antžmogiu. Tiesa, jis daug filosofuoja, tačiau iškalbingoje ir lyriškai išreikštoje filosofijoje glūdi paprastas mirtingasis, kuriam vienatvė — tamsa, ilgesys ir nerimas. O tai jokių būdu ne antžmogio savybės.

Šis „Ilgusių tiltų“ romanas skaitytinas. Skaitytinas ypačiai vyresniųjų, kurie taip dažnai mėgsta pasinerti praeities poezijoje ir pasigrožėti praeities apžvalais. Romano turinys sukelia daugybę minčių, svarstymų, ir nesvarbu, jei skaitytojas nevisur sutiks su autoriaus sugestijomis ir išvadomis. Gero kūrinio savybė kaip tik ta, kad jis sukelia nerimą, svarstymus, prieštaračius.

Pranas Naujokaitis, ILŪŽĖ TILTAI. Romanas. Vaga, 1961 m., 235 psl. Aplan-kas ir viršelis — Vaclovo Čižūno.

BUTELIŲ NAMAS

Šiaurinėje Amerikoje, Kalifornijos valstijos pietryčiuose, yra didžiulė Mohave dykuma. Jos plotas apima apie 125 000 kv. km. Dykuma iš visų pusių apsupta aukštų kalnų, kurių snieguotos viršūnės kontrastingai derinasi su saulės išdegin-tais pustomais smiltynais. Šiaurės vakaruose Mohave dykuma šliejasi prie Sierra Nevados kalnų atšakų, iškilančių daugiau kaip 4000 m aukščiau jūros lygio. Pietuose driekiasi Kalifornijos kalnų grandinės, kurių šlaituose auga vešlūs buko, kaštano ir sekvojų miškai. Šiaurės rytuose iškyla sprūdiniai Panaminto ir Amargoso kalnagūbriai, tarp kurių yra ir giliausia pasaulyje uždara loma, vadinama Mirties slėniu. Šis slėnis yra 85 m žemiau jūros lygio.

Pati Mohave dykuma — tai sausvagių išraižyta aukštuma, pakylanti beveik iki 1000 m aukščiau jūros lygio.

Praėjusio šimtmečio antrojoje pusėje Mohave dykumoje buvo rasti dideli sidabro rūdų ištekliai. Susikūrusi Brajeno-Mak

Kinley kompanija nuo 1880 metų eksploatuodama kasyklas, davė sidabro produkcijos už milijardus dolerių. Tačiau greit pasirodė neplaningo eksploatavimo rezultatai. Sidabro rūdų kasyklos išsibaigė ir buvo užmirštos, išaugęs Kaliko miestukas ištuštėjo apgruvu.

Praėjusio šimtmečio antrojoje pusėje apylinkėse vėl pasirodė žmonės. Kaliko pakilo iš griuvėsių. Greta senųjų kasyklų buvo aptiktos naujos sidabro gyslos. Vienas po kito augo nauji namai, kilo senieji iš griuvėsių. Miestas tarsi pražydė. Dabartinė Kaliko miesto išimybė yra namas, pastatytas iš butelių. Jis buvo pastatytas dar praėjusiam šimtmečiui, kai labai trūko statybinės medžiagos, o buteliai su įvairiausiais gėrimais masiškai buvo gabenami į visas galimas realizavimo vietas. Pirmaisiais miesto egzistavimo metais tokių namų yra buvę daugiau. Išlikęs butelių namas restauruotas ir turistų noriai lankomas.

AR TURITE PATEFONĄ?

Jei taip, tai patariame įsigyti naują gautą lietuvišką ilgo grojimo plokštelę MANO TĖVYNĖS PRISIMINIMAI, kurioje yra net 14 dainų, įdainuotų Lionės Juodytės. Plokštelę pagaminta Amerikoje. Jos kaina — 47 šil. Persiuntimas registruota siunta — 3 šil.

PER ATOSTOGAS

Kai esate Londone, prašome aplankyti vienintelį Europoje lietuvišką knygynėlį DAINORA, kur rasite ir senesnių ir pačių naujausių lietuviškų knygų.

DAINORA

49, Thornton Ave., London, W.4.

Tel. CHI 2107

NAUJAUSIOS KNYGOS

A. Tuly — Tuzų Klubas — novelės, kaina 0.16.8.

J. Vaičiulėnas — Antrasis Pasaulinis karas — 1.16.8.

R. Skipitis — Nepriklausomą Lietuvą statant — 1.16.8.

B. Brazdionis — Vidudienio sodai — eilės, premijuota — 1.9.4.

Baronas — Vieniši medžiai — 0.11.0.

P. Naujokaitis — Mazi žingsniai — vaikams — 0.14.8.

P. Naujokaitis — Ilūžė tiltai — romanas — 0.18.6.

A. Gustaitis — Lietuva — Europos nu-galėtoja — 0.18.6.

Dr. Aliūnas — Trejos devynerios — sa-tyra — 0.7.4.

Alė Rūta — Motinos rankos — romanas — 1.9.4.

B. Ralla — Tamsiausia prieš aušrą — 1.16.8.

(Bus daugiau)

5 pėdų 4 inčų ūgio ir svėrė apie 120 svarų.

Taip pat ir silpna sveikata vertė Vydūną rūpintis savo kūnu. Savo trupų ir jautrų kūną jis galvino ir stiprino natūraliomis priemonėmis: grynu oru, sveiku augaliniu maistu, kasdienine mankšta ir fiziniu darbu. Kasdien darydavo kvėpavimo pratimus, gimnastikuodavo, vasaromis maudydavosi, žiūrėdavo kūno švaros, kad oda, kaip pagalbinis kvėpavimo organas, gerai veiktų. Jau nuo penktų metų amžiaus pradėjo čiuožti ir šį gražų bei sveiką sportą praktikuodavo ligi 1945 metų sausio 26 d., ty. tol, kol neteko savo pačiužų. Taip pat gana anksti pradėjo važinėti ir dviračiu, vėliau dažnai juo ir tolimas keliones darydamas, ir juo važinėjo ligi pat 1944 metų, kol buvo priverstas iš Lietuvos pasitraukti.

Bendradarbiaus su gamta, Vydūnas jaučia jos grožį ir visur plazdančią gyvybę, girdi jos įstabiusius garsus, kurie aidai ir vėjelio dvelkime, ir lapų šlamėjime, ir paukščių čiulbesy, ir upelio čiurlenime, ir jūros ošime... Todėl jis anksti susidomio muzika ir ją pamilsta. Visa Storostų šeima muzikali, ir švėnlieji muzikos garsai dažnai skamba jų namuose. Tėvas — muzikos mėgėjas. Čia jis smuiku griežia, čia fleita pučia. Storostų namuose du pianinai ir keletas smuikų. Iš jų vienas — mažas. Jis kaip tik mažajam Vydūnui, ir jis dar nė dešimties metų nesulaukęs, tėvo pamokomas pradėjo smuikuoti. Tėvas turi ir dvi fleitas. Ir mažasis sūnelis bando viena fleita tėvui pritarti. Tačiau jo jaunūnimas ir iš prigimties silpniems plaučiams tai per sunku.

Vydūna labiausiai traukia ne smuika ir ne fleita, bet arfa. Turėti arfą ir ja skambinti — didžiausia jo svajonė. Ši svajonė buvo lyg ir beįvykstanti. Vienas lietuvis kaimynas jam padirbo senoviškas kankles, o vieno tėvo bičiulio žmona žadėjo ir laukiamąją arfą. Viešėdamas su tėvu pas ta bičiulį, džiaugėsi skambindamas arfą. Bet toji laimė ir džiaugsmas buvo tik laikini. Tėvo bičiulio žmona žadėtosios arfos nedavė. Tada tėvas savo sūneliui stengėsi pats padirbti arfą. Tik šis darbas jam nesisekė, taip ir liko arfa ir ja skambinimas svajonė, kuri tikrenybė virto daug vėliau.

Storostų šeimoje muzikai buvo skiriama daug laiko,

Jų namuose dažnai buvo griežiama, skambinama ir giedama. Ypač mėgdavo giedoti motina, kurią anksti pasekė ir visi vaikai. Storostų šeimoje susidarė gražus giedotojų būrelis. Iš pradžių buvo giedama ir dainuojama vienu balsu, vėliau dviem, trimis ir pagaliau — keturiais. Žiemą vakaro prieblandoje Storostų sūnūs ir dukterys praleisdavo ištisas valandas giedodami ar dainuodami. Tos gražiosios pramogos, to mažojo brolių ir seserų choro vedėjas buvo Vydūnas.

Graži patinka muzikos gaida dešimtmėty Vydūną skatino jai žodžius sugalvoti. Ir jis bandė lietuviškai ir vokiškai eliuoti. Geriau sekė vokiečių kalba, ir jis iš pradžių ją rašė. Vakarais, baigus mažojo choro giesmes ir dainas, Vydūnas savo brolių ir seserų buvo prašomas papasakoti savo sugalvotas pasakas. Ir mažasis muzikas virsdavo k'ausytojus užburiančių pasakotojų, kurio su-sižavėję, rankutėmis smakriukus parėmę klausė broliui-kai ir sesutės. Taip būdavo kone kas vakaras. Augo ir brendo būsimasis rašytojas ir mastytojas.

Anksti pasireiškė ir Vydūno linkimas piešti bei ta-pyti. Iš jo vaikiški piešinių tėvų pažįstami, nusimana apie meną, pranašavo, kad jų vaikas tapsias didžiu menininku. Tačiau jis juo netapo. Baigęs septyniuosius me-tus jis savo mintis jausmus ir jų supantį pasaulį labiau linko reikšti ne piešiniais, bet žodžiais, pasakojimais. Žo-džio mene glūdėjo jo talentas.

—0—0—0—

Pradžios mokslų Vydūną mokė pats tėvas, ir jį iš-mokė daug daugiau, negu jis būtų išmokęs lankydamas pradžios mokyklą. Vydūno tėvas, mokydamas savo sū-nų, daug dėmesio kreipė tikybos mokslui ir jį gerai su-pažindino ne tik su šventuoju Raštu, bet ir su įvairių tautų tikybiniais padavimais, ypač su persų Zaratrustros Avesta.

Keturiolikos metų Vydūnas tėvo buvo priruoštas aukštesnei gimnazijos klasei. Tačiau tėvui netekus moti-nos įnešto turto, jis dėl lėšų stokos sūnėms nebegalėjo leisti į gimnaziją ir reikėjo ieškoti pignes mokyklos. 1883 m. Vydūnas įstojo į Pilkalnės mokytojų paruošia-

Europos Lietuvių Kronika

KRISTAUS GYVENIMAS

Naujieji Garbės Leidėjai: Vytautas ir Mikasė Anelauskai su šeima atsiuntė dar 3 sv., iš viso jau 6 sv. Ignas Dailidė atsiuntė dar 1 sv., iš viso jau 6 sv. Jurgis ir Stanislova Reiniai 6 sv. Petronėlė Jurksaitė 5 sv. Pranas Pupalaikis 5 sv. Lietuvių Socialinis Klubas Manchesteryje 3 sv. Stasys Karalevičius 3 sv. Albina Mašalaitienė 10 šil., iš viso jau 2 sv. 10 šil. Justinas Dirvonkis 2 sv. 10 šil. Garbės Prenumeratorių po 2 svarus: Bronius Mozūras, A. Pranckūnienė, Liudas Vastokas, K. Kriščiūkaitis, Marija Senkuvienė, Bronius Navaslauskas, Petras Gabrėnas, Jonas ir Marija Vikaniai, Kostas Zeimys, Antanas Simkus, Alfonsas ir Olga Mikasauskai, Povilas Gugas, Antanas Bernatoniš, kun. Viktoras Kriščiunevičius. Tėvas Alfonsas Bernatoniš užsakė 20 knygų. Tėvas Konstantinas Gulbinas, Ofm. Cap. — 10 knygų.

Nidos spaustuvė jau knygą renka ir spausdina, bet dar nevēlų ją užsisakyti, už sakymus siunčiant: Lithuanian Church, 21, The Oval, Hackney Road, London, E.2.

Kun. P. Dauknys

LONDONAS

A.A. JUSTINAS KARALIUS

Liepos 24 d. staiga mirė Justinas Karalius, gyvenęs Flackwell Heath Hostelyje, High Wycombe, Bucks. DBLS ir High Wycombe apylinkėse gyvenantieji lietuviai neteko tauraus tautiečio ir draugo. A.A. Justinas Karalius buvo ilgametis DBLS narys, ilgametis „EL“ ir NKK prenumeratorius. Justinui Karaliui lietuviškos visuomenės reikalai Anglijoje buvo artimi, jis rūpinosi jais, rėmė juos.

Justinas Karalius palaidotas liepos 29 d. Londone. Leyton kapinėse. Kurios iki šiol jau prigludė apie 2000 lietuvių. Liepos 29 d., prieš 9 val. rytą, a.a. Justino Karaliaus palaikai buvo atvežti į Londono lietuvių bažnyčią. Gedulingas pamaldas atliak perapiljos klebonas kun. A. Kazlauskas. Po pamaldų į kapines palydėjo kun. S. Matulis. Pamaldų metu vargonais grojo kun. P. Dauknys.

Justino Karaliaus laidotuvsė dalyvavo visi DBLS Flackwell Heath skyriaus nariai, valdyba ir High Wycombe apylinkėse gyvenantieji lietuviai. Tenka tik pasidžiaugti ir pasigėrėti tokiu lietuvių solidarumu ir susiklausymu. DBLS atstovavo sekretorius.

Tai gi vieną taurų lietuvių prigludę svetima žemelė. Lietuviškos eilės kas metai retėja.

DBLS žiniomis, Justinas Karalius turėjo giminių Amerikoje, de ja, nepasisekė su jais susisiekti. DBLS valdyba prašo visus lietuvius pažinėjusius a.a. Justiną Karalių ir galinčius suteikti žinių apie velionies gimines, neatidėliojant rašyti DBLS sekretoriui.

ATEITININKŲ SUMANYMAI

Anglijos ateitininkų draugovės valdyba paskelbiavo liepos 11 d. Londono lietuvių klebonijoje. Kun. Dr. S. Matulis, MIC, paskaitė sveikinimus, gautus iš Ateitininkų Federacijos Valdybos Sekretoriaus kun. V. Dabušio, Vokietijos Studentų Ateitininkų Sąjungos skyriaus ir „Ateitin“ redaktoriaus K. Žemaičio.

Valdyba nutarė ruošti maldingą kelionę į Shrine of Our Lady of Mount Carmel and St. Simon Stock, Aylesford, Kent, rugsėjo 24 d. Tikimasi, kad šv. Onos Draugija prisijungs. Visi — ateitininkai ir neateitininkai — kviečiami gausiai dalyvauti. Kaina bus maždaug 10 ar 12 šilingų. Norintieji dalyvauti maloniai prašomi užsiregistruoti pas valdybos narius arba klebonijoje.

Numatyta ruošti Kristaus Karaliaus minėjimą spalio 29 d.

PARĖIGOS IR PLANAI

Anglijos ateitininkų įsivokioji valdyba pasiskirstė pareigomis: pirm. Stasys Kasparas, vicepirm. ir jaunųjų globėja Petronėlė Nenortienė, sekretorius Rafaelis Sealey, išdėdinkė Danguolė Sealey ir valdybos narė Dalia Lūžaitė. Vyriausias at-kų federacijos dvasios vadas vietos at-kų dvasi nio vadovu paskyrė kun. S. Matulį, MIC. Revizijos komisija sudaro Birutė Valterienė, Jonas Jurkonis ir Vincas Jokubaitis.

Savo posėdyje valdyba aptarė artimesnės veiklos planus. Veikla ims ryškėti rudeniop, baigus atostogas.

ZOLINĖ

Rugpjūčio 15 d., Marijos Dangun Ėmimo arba Zolinės šventėje Lietuvių bažnyčioje šv. Mišios ryte bus 7.30 ir 8 val., o vakare 8 val. Ta dieną Anglijoje dirbti galima, bet Mišiose dalyvauti privalu.

PIRMGIMĖ

Birželio 24 d. Juozui Matui ir Onai Marintai Guogams gimė dukrė, kurią liepos 30 d. per krikštą Lietuvių bažnyčioje duotas Joanos Mykolės vardas. Krikštijo kun. A. Kazlauskas, MIC. Kūmais buvo Medardas ir Kristina Newcombe.

AMŽIAIS UŽ VILNIŲ DĖS GALVĄ LIETUVIS

Tai 9 Pėstininkų Lietuvos Kunigaikščio Vytenio Pulko vėliavos obalsis. Pulkui vėliavą įteikė Valstybės Prezidentas A. Smetona 1929 m. rugpjūčio 26 d.

Vyteniečių šeimyninis pobūvis įvyks 8. m. rugpjūčio 26 d., šeštadienį. 8 val. ryto pamaldos Londono lietuvių bažnyčioje už žuvusius Vyteniečius, 7 val. vakaro Parapijos salėje iškilmingas posėdis: atidarymas ir savanorio-kūrėjo plk. T. Vidugirio paskaita. Vėliau bendra vakarienė.

Užsiregistruoti iki rugpjūčio 20 dienos. Inicijatorių vardu

V. Zdanavičius

MIRUSIEJI

Liepos 21 d. Londone mirė 71 m. amžiaus Leonas Semetė. Palaidotas iš Lietuvių bažnyčios liepos 25 d. Paliko sūnų su gausia šeima. Buvo senosios išeivijos.

High Wycombe, prie Londono, liepos 24 d. staigia mirė 60 metų amžiaus Justinas Karalius. Draugai ir DBLS sek. A. Pranskūnas pasirūpino palaidoti iš Lietuvių bažnyčios tarp lietuvių Leytone. Buvo tremtinys, uolus lietuvis.

GYVUOJANTI DRAUGIJA

Šv. Onos katalikių moterų savišalpinė draugija liepos 22 d., šeštadienį, parapijos salėje, šventė savo metinę ir tradicinę dan giškosios globėjos šv. Onos šventę. Prie vaišių stalų buvo susirinkusių netoli 50 na rių. Iš visų senųjų išeivių draugijų Londone šv. Onos moterų draugija išliko vieniintelė ir savo darbą tęsia ir toliau, įsijun giant ir jaunosioms moterims. Parapijos salėje nepraėina joks minėjimas, kur šv. Onos dr-jos narės neprisidėtų savo talka ir šeiminkavimu; jos puošia ir Lietuvių bažnyčią gėlėmis, lanko ligonius ir nudir ba daug kitų naudingų darbų. Vaišių metu nares sveikino kun. Dauknys ir buvo su giedota Ilgiausių metų varduvininkėms. Parapijos komiteto vardu sveikino Stasys Puidokas. Žodį tarė ir ilgametis pirm. Ona Liudžiuvienė bei Rozalija Černienė. Vaišių programą puikiai pravedė dabartinė pirm. Viktorija Puidokienė.

ROCHDALE

SUNKIAI SERGA

Littleborough Birch Hill ligoninėje, jau kuris laikas guli Rochdale's lietuvis Antanas Jacikevičius. Nors sunkios ligos spaudžiamas, jis vis palaiko neblogą nuotaiką ir gyvena pasveikimo viltimi.

Ligonį gausiai lanko artimi ir pažįstami, palaikydami jo dvasią. Buvo applanke jį ir abu kunigai — Kamaitis ir Kuzmickis.

„Skotai“ Sodyboje

„TAI MOSŲ LIETUVA“

Jau buvo minėta, kad į Sodybą atvyko vasaroti Skotijos lietuvių būrelis. Ir tas būrėlis susijungęs su kitais vasarojančiais lietuviais, tikrai buvo Sodyba „suletuvinė“.

Prie tikrųjų vasarotojų, kurie šioje vietoje jau buvo minėti, dar prisidėjo, kaip palydovai, Gužauskų ir Gudaičių šeimos. Abeji čiagimiai lietuviai, gražiai išsikūrę Glasgove ir aktyviai dalyvauja lietuviškoje veikloje. Gudaičiai, kurie Glasgove turi kepurų gaminių įmonę, Sodyboje lan kėsi pirmą kartą. Bet, anot J. Gudaičio žodžių, ne paskutini. „Lietuvos aš niekada nemačiau, todėl man ir kitiems čia gimusiems šis gražus kampelis yra tarsi gim toji tėvų žemė. Sodyba — tai mūsų Lietu va“, jautriai pareiškė Jonas Gudaitis. Jo žmona, puiki muzikė ir dainininkė, taip pat yra Glasgovo lietuvių ir dalyvauja lietuvių veikloje.

Tėvynės meilės ir ilgesio jausmas yra kažkaip romantiškiau išsiskleidęs svetimo j žemėj gimusių tautiečių širdyse. Savo pri sišimą ir meilę jie reiškia dainomis, dau giausią dar iš tėvelių išmoktomis. Todėl vos tik pirmieji „skotai“ atvyko į Sodybą, tuoj pasigirdo graži, ilgesinga lietuviška daina. Solo ir sutartinėmis ji dažnai skam

MOSŲ RĖMĖJAI

Už kalendorių po 10 šil. atsiuntė P. Simonaitis ir E. Pakėnas. Atsilygindami už knygas, A. Rusys vie toj 10 šil. sumokėjo 20 šil., o vietoj 5 šil. atsiuntė po 10 šil. J. Kriščiūnas, J. Jonkai tis ir L. Nemeika.

DBLS CENTRO ŽINIOS

Lietuvių Namų išorinio remonto darbai jau atlikti. Remonto darbus atliko keturi Londono lietuviai, kurie jau ilgą laiką kaip sėkmingai verčiasi šiuo amatu.

Šie tautiečiai dėjo pastangas ir darbą at liko sąžiningai, kaip galima geriau, ir to dėl galima tikėtis, kad sekantį remontą rei kės daryti tik už 6-7 metų.

Nors pradžioje buvo manyta atlikti tik būtiniausius darbus, tačiau darbams pasi baigus tenka konstatuoti, kad buvo atlik tas pagrindinio pobūdžio išorinis Lietuvių Namų remontas. Taip pat tenka pabrėžti, kad remonto išlaidos yra gana aukštos ir siekia daugiau kaip 1.800 svarų. Šios išlai dos padengtos iš Bendrovės apyvartos su mų, neužtraukiant šiam reikalui jokių pa pildomų paskolų.

Be abejo, šiuo metu Bendrovės kasa yra išsekusi, tačiau svarbiausi darbai, kaip spaustuvės perkėlimas, išorinis L. Namų remontas ir kt., yra jau atlikti, ir dabar Bendrovė gali visą savo dėmesį nukreipti į skolų atmokėjimą.

BRADFORDAS

PIRMOJI KOMUNIJA

Liepos 16 d. Bradforde lietuviškų pa maldų metu buvo tikrai iškilminga ir gra žu: ta dieną priėmė Pirmąją Komuniją dvi jaunuotės lietuviškos — Liolita Burokaitė ir Liolita Vrubliauskaitė.

Pamaldų pradžioje abi mergaitės, apsi rengusios baltais rūbais ir su baltais šy dais ant galvų, pamažu ėjo procesijoje prie altoriaus, rankoje nešdamos degan čias žvakutes. Užėjusios savo vietas, abi mergaitės sekė pamaldų eigą o pakilusia nuotaiką dar labiau įprasmino Vėndutė Galbuogytė, kuri solo pagiedojdavo dvi lietu viškas giesmes. Vandutė jau nebe pirma karta gieda solo bažnyčioje, ir visi gėrisi jos gražiu balsu, įsigyvenimu ir drąsa.

Po pamaldų kun. kapellonas pasekė iš kilmės pritafkintą pamokslą, pabrėždamas šios dienos reikšmę ir prasmę. Paskui abi mergaites išrašė į rožančius ir škaplie rius brolijaus.

Po pamaldų abiejų mergaičių tėvai su rengė iškilmingus pietus, kuriuose pas vie nus ir antrus dalyvavo artimieji ir biči uoliai.

—Is

Skaitytojų laiskai

DEL J. RAMONIO LAISKO

„DAR DEL AUKŲ“ (EL Nr. 27)

Be blogos valios vykdom C. V-bos nuro dymus ir laikom dokumentus, kuriuos tik rina revizijos komisija. Tikrino revizijos komisija ir aukų lapą, kuriame J. Ramo nio auka įrašyta, ar laiku pasiūsta kur rei kia. Revizijos komisija rado viską tvarko je (1960 m. gruodžio 10 d. protokolas).

Sakinį „Vadinasi, pinigai buvo išsiųsti po keturių mėnesių nuo tada, kai aš teirau vausi“ skaitytojai gali suprasti, kad pini gai tik tada išsiųsti, kai J. Ramonis pradėjo ieškoti jų. O iš tikro pinigai išsiųsti C. V-bos nurodytu terminu (bendraraštis Nr. 50), pasibaigus lėšų telkimo vajui.

Joks pirmininkas (V. Kupstys ar K. Mu rauskas) dokumentų nesinešioja, todėl abu per pasikalbėjimus atsakė tik bendrais bruožais. Dokumentus ir pinigus tvarko sk. kasininkas, jis sutvarkė tinkamai ir minimas auksas. Pagaliau nesvarbu, kas tvarkė. Sutvarkyta, laikas nebuvo užtes tas.

Spauddoje aukų rinkimo neskelbiame. Pvz., surinkta aukų nelaimen patekusiame tautiečiui. Sk. V-ba subalansuoja, pinigus įteikia tam tautiečiui, o jis pasirašo gavęs, ir viskas. Jeigu gavėjas nori, gali skelbti spaudoje ir dėkoti, bet tik ne rinkėjas atseit. ne sk. v-ba.

„Labai man nemalonu kalbėti visos v-bos adresu, kada į ją įeina ir gerbtinų as menų“, rašo J. Ramonis. Į tai atsakymas: mums nei šilta, nei šalta, jei laiko vienus „gerbtiniais“, o kitus „negerbtiniais“, kada gi mus išrinko sk. nariai ir dirbame kiek sąlygos leidžia, iki šiol prasižengimų nepa darydami.

J. Ramonis E.L. nr. 17 priekaištauja V. Kupščui, o nr. 27 — K. Muraušui, bet tam nėra nė mažiausio pagrindo, todėl at sakymo išspausdinto E.L. nr. 20 (skelbta aukų sumos, datos, bakvitavimo nr., dėl ko neskelbta spaudoje, pasiūlyta paskal tyti „Kario“ žurnalą apie paminklą) neat šaukiame.

Prašome J. Ramonį nenutraukti savo pa žinties ir draugiško bendravimo su „Ra momovės“ sk. v-ba, o, priešingai, kviečiame istoti nariu ir padėti mums vartoti ta nors vieną lietuviško darbo vagą.

Šis pranešimas paskutinis, ir daugiau ne atsakinėsime į panašius laiškus. Užtenka jaudinti skaitytojus visai be reikalo.

Jeigu J. Ramonis dar ir dabar netiki, kad jo ir kitų aukotojų pinigai jau sunsu doti paminklui statyti, sk. v-ba sutinka gražinti jo paaukotąją sumą.

„Ramovė“ Manchesterio Skyriaus Va'dyba

MANCHESTERIS

PADEKA

„Ramovė“ Manchesterio skyriaus valdy ba nuoširdžiai dėkoja prisidėjusiems prie Dariaus-Girėno minėjimo liepos 15 d. Manchesterį.

Didelė padėka: p. A. Kuzmickui, p. Ja kubaičiai, p. B. Navickaičiai ir Chorlton gimnazijos moksleivėms (20 mergaičių, P. Navickienei už svečių pavaišinimą, Nottinghamo ekskursijai už atvykimą į mi nėjimą.

Ačiū visiems atvykusiems minėjimam.

„Ramovė“ Manchesterio Skyriaus Va'dyba

VOKIETIJA

KAN. J.B. KONČIUS APLANKE

LIGONIUS

(ELI) Liepos 29 d. Balfio pirm. kan. Dr. J.B. Končius, lydimas igaliojimo I. Rugie niaus, aplankė Gautingo sanatorijoje besi gydencius lietuvių ligonius. Ta proga tei ravosi apie ligonių sveikatą, dabartines pragyvenimo ir gydymosi sąlygas, materia linę būklę ir kita.

COLD WAR AND LIBERATION

John F. O'Connor, žinomo J.A.V-bių po litinio veikėjo, 600 puslapių knyga anglų kalba, kurioje autorius nagrinėja Sovietų Sąjungos taktiką, paverdant Rytų ir Vi durinę Europą, ir siūlo būdus pavergtoms tautoms išlaisvinti.

Knygoje dokumentuotai aprašytas Pa baltijo kraštų įjungimas į Sovietų Sąjun gą ir tolesnis Sovietų imperijos plitimas. Taip pat atspausdintas Atlanto Chartos tekstas ir kiti Vakarų valstybių iškilmingi pareiškimai dėl laisvės atstatymo Euro pos tautoms.

Ši knyga yra įdomi visiems, bet ypač naudinga tiems, kam tenka diskutuoti po litiniais klausimais. Gera dovana mūsų draugams anglams.

Knygos kaina 7.50 dol., bet DBLS sky rių valdybos ir S-gos nariai dabar ją gali gauti pagpinta kaina — 35 šil. su per siuntimu. Užsakymus siųsti DBLS Val dybai.

TAUTOS ŠVENTĖ SODYBOJE

Ar nevertėtų Anglijos lietuviams surengti bendrą Tautos Šventę Lietuvių Sodyboje?

Beleidžiant atostogas, kilo man mintis, su kuria norėčiau supažindinti ir kitus.

Būdami Nepriklausomoje, Rugsėjo mė nesio pradžioje turėdavome dvi reikšmin gas šventes. Tai Tautos Šventę, kuri mums primindavo Lietuvos galybę Vytauto Di džiojo laikais. Be to, kartu su rugsėjo 8 d. prasidėdavo Šiluvos „Šilinių“ savaitė, kurios metu vykdavo gausingos maldin kų“ ekskursijos iš visos Lietuvos Šiluvon pagerbti ten Dievo Motinos.

Remdamasis anomis Lietuvoje turėto mis tradicijomis, norėčiau siūlyti, kad mes, Anglijos lietuviai, galėtumėm drauge bent vieną kartą švęsti Tautos Šventę sa dyboje lietuviškoje Sodyboje nors šiais me tais. O tai padaryti juk labai lengva, pa radant visiems vien tik noro ir labai ma ža teįdendat darbo. DBLS Valdyba, PLB Britanijos Krašto Valdyba kartu su Lietu vių Namų B-vės vadovybe parengtų šven tės programą, kuri galėtų užimti maždaug pusantros dienos. Sodybos patalpos tuo me tu daugiausia jau bus pastatytos. Šeštadi enį būtų galima suruošti linksma vakarį su lauzų, į kurį galėtų suvažiuoti artimesnie ji, o sekmadienis būtų pradedamas pamal domis, o toliau vyktų visa kita dienos pro grama.

Zinant, kiek daug darbo tenka įdėti ren giant šventės minėjimus kiekvienoje kolo nijoje, šiuo atveju kolonijų vadovybėms teliktų surengti ekskursijas Sodybon, kaip kadaise būdavo jos rengiamos į Šiluvą.

Tokių bendrų susiejimų galėtumėm pas senti visi kartu jėgų iš praeties savo ate ties darbams ir kartu paprašyti Šiluvos Dievo Motiną, kad neapleistų mūsų ir m ūsų krašto!

S. Kasparas

Pažlugę kolchozo laukai, seni tvartai...

(E) Lietuvoje vis atkakliau keliant že mės ūkio darbuotojų socialistinius įsiparei gojimus „22 partijos suvažiavimo garbei“, ne kartą atkreipiamas dėmesys į apsilėdu s ūs kolchozus. Vilniaus radijas nusiskun džia vienu kolchozu Šilutės rajone. Eš, kur tik pažiūrį, matai pažūgusius laukus, girdi gargždančius vežimų ratus, stebi senus tvartus. Kolchozas turėjo jau 16 pir mininkų ir reikėjo 17-jo, St. Gečo, kol jis pasiekė šiokių tokių permainų. Kolchoze pirmą kartą pradėti auginti paukščiai, įvestos kukurūzų, cukrinių runkelių kul tūros. Tai esą, dėl to, kad pagerinimų ėmė si komunistas Gečas, siekęs pasitikti 22-ji suvažiavimą.

Dainų šventė

(E) Tokių švenčių įvyko 12 miestų. Kau no dainų šventėje dalyvavo 15.000 savi veiklininkų, be to, svečiai savi veiklininkai iš Latvijos ir Estijos. Visur prieš dainų pro gramą kalbas pasakė partiniai ir miestų pareigūnai. Kalbos pirmoje eilėje garbin ta „teisingiausia ir pažangiausia pasaulyje visuomenės santvarka“, keltas pritarimas partijos ir vyriausybės vidaus ir užsienio politikai. Tuo pačiu tokiomis šventėmis ne rima pagerbti atėjantį komunistų partij 22-ji suvažiavimą Maskvoje. Lygiai pana šios šventės vyko Latvijos ir Estijos res publikose.

Oro sąlygoms atsparūs MARINE dažai

VIDAUS IR ISORĖS DAŽYMO

DARBAMS.

Parduotuvėse jų nėra. Kainos konkuren cinės. Užsakius ne mažiau kaip už 80 šilin gų ar daugiau, nemokamai pasiunčiama. Spalvų pavyzdžiai ir, daugiau žinių gau nama:

J. KAASIK, c/o Estotrust Ltd.,
4/6, Dukes Place,
London, E.C.3.

PAIEŠKOJIMAI

Paleškomas Nikodemus GIRA. Dėl smul kesnių žinių ryšium su šiuo paieškojimu prašoma kreiptis į Lietuvos Pasituntinybę: 17, Essex Villas, London, W.8.

SIDEKERSKIS Juozas, dirbęs ar dirbąs ligoninėje, pats ar žinantieji apie jį, pra šom rašyti: Stasys Kavaliauskas, 3340 Ro yal Ave., Niagara Falls, N.Y., USA.

EUROPOS LIETUVIS

LITHUANIAN WEEKLY.

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARK 2470.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 1, Ladbroke Gardens, London, W.11.

Tel. PARK 2470.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpi na savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams 40 šil., 6 mėn. 22šil., atskiras numeris 1 šil.; dole rio kraštuose — 6 dol. metams.

Leidžia Lietuvių Namų Akc. Bendrovė. Leidžia Tarybą sudaro DBLS Valdyba ir Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkai.

Puiki dovana bet kuria proga! Naujai pagaminta

PIRMOJI

LIETUVIO KOMPOZITORIAUS ILGO GROJIMO PRAMOGINĖS MUZIKOS PLOKŠTELĖ

Lietuviškai įdainuota 10 šokių muzikos. HI-Fi ir STEREO plokštelė, gaunama visose lietuviškos spaudos ir dovanų parduotuvėse.